

EKSĀMENS LATVIEŠU VALODĀ
9. KLASEI
 2014
 SKOLĒNA DARBA LAPA
1. daļa

Vārds _____
 Uzvārds _____
 Klase _____
 Skola _____

Lasīšana un valodas sistēmas izpratne

Izlasi Marko Eversa rakstu „Negribētā paradīze” (teksta lapā 2 lappuses) un izpildi 1.–8. uzdevumu!

1. uzdevums (3 punkti). Atbildi uz jautājumiem!

1. Kāpēc salu, uz kuras dzīvoja A. Selkirks, nosauca par Robinsona Krūzo salu?

_____ 1.1. _____

2. Kāpēc A. Selkirks nonāca uz neapdzīvotas salas?

_____ 1.2. _____

3. Kāda ir galvenā pārmaiņa salā kopš laika, kad tur dzīvoja A. Selkirks?

_____ 1.3. _____

Aizpilda skolotājs:

2. uzdevums (2 punkti). Uzraksti divas A. Selkirka rakstura iezīmes! Pamato!

Rakstura iezīme	Pamatojums

1.1. _____

1.2. _____

1.3. _____

Kopā par 1. uzd.: _____

2. _____

3. uzdevums (4 punkti). Uzraksti 2 būtiskas atšķirības starp grāmatas tēlu Robinsonu Krūzo un uz salas nonākušo reālo cilvēku Aleksandru Selkirku!

	Kritērijs, pēc kura salīdzina	Robinsons Krūzo	Aleksandrs Selkirks
0.	No kā baidās?	Baidās no cilvēkēdājiem	Baidās no spāņiem
1.			
2.			

3. _____

4. uzdevums (1 punkts). Izskaidro tekstā izcelto teikumu: „Viņš bija ieslodzīts un pilnīgi brīvs.”

_____ 4. _____

5. uzdevums (4 punkti). Atbilde uz jautājumiem!

1. Kāpēc, tavuprāt, A. Selkirka veselība, dzīvojot uz salas, bija labāka nekā jūrniekiem?

5.1. _____

2. Kā A. Selkirks, nonākot Anglijā, izmantoja uz salas uzkrāto pieredzi?

5.2. _____

3. Vai 1709. gadā uz salas atrastais vīrietis bija analfabēts? Pamato atbildi!

5.3. _____

4. Kāds ir pierādījums tam, ka A. Selkirka dienasgrāmatas mūsdienās varētu būt meklējamas Vācijā?

5.4. _____

Kopā par
5. uzd.: _____**6. uzdevums (4 punkti). A. Selkirka dzīves līnijā ir atzīmēti gadi, par kuriem stāstīts šajā rakstā. Ieraksti trūkstošo informāciju, izmantojot tekstu!**

1676. g.	1693. g.	1705. g.	1709. g.	1711. g.	1721. g.
Piedzima					Nomira

6. _____

7. uzdevums (3 punkti). Izvēlies trīs sakāmvārdus un katram atrodi atbilstošu situāciju A. Selkirka dzīvē!

	Sakāmvārds	Situācija A. Selkirka dzīvē
0.	<i>Liels kungs, liela vara.</i>	<i>Selkirks uz salas bija viens, tātad noteicējs par savu dzīvi.</i>
1.	Spilvenos gulēdams, negaidi saules uzlēkšanu.	
2.	Kas viegli sapelnīts, tas ātri aiziet.	
3.	Nesvied otram akmeni, ka netrāpi pats sev.	
4.	Labs draugs – reta manta pasaulē.	
5.	Zināšanas bez darbiem ir padebesis bez lietus.	

7. _____

Vārds, uzvārds _____

8. uzdevums (9 punkti). Kādas rakstura iezīmes parasti veidojas, cilvēkam esot vienatnē / dzīvojot citu cilvēku sabiedrībā? Uzraksti viedokli 50–70 vārdu apjomā!

S. _____

St. _____

O.i. _____

Kopā par
8. uzd.:

9. uzdevums (10 punkti). Izlasi un ar „X” atzīmē piemērus, kuros nav ortogrāfijas kļūdu! Ja teikumā ir kļūda, izlabo to!

Nr.	Piemērs	Pareizi	Kļūdas labojums
0.	Brālim garšo biezpiens.	X	
00.	Mazais Andris skraida kā acspole.		atspole
1.	Indonēzija atrodas Āzijā starp Indijas un Kluso okeānu.		
2.	No kuģa klāja paveras krāšņš un plašs skats.		
3.	Valsti veido 13677 salas, no kurām 6000 salu ir apdzīvotas, tādejādi izskaidrojams nosaukums „Tūkstoš salu zeme”.		
4.	Indonēzijā lava, plūsdama no vulkāniem, izveidojusi interesantus iežu veidojumus.		
5.	Salās atrodama nafta, dabasgāze, alva, varšs, sudrabs, zelts.		
6.	Apbrīnojami bagāta ir zemūdens pasaule ar dažādu krāsu zivīm, korāļu audzēm.		
7.	Tā kā salas izvietotas appus ekvatoram, tad visu gadu valda vienmērīgs karstums.		
8.	Kaut gan indonēzieši uzturā lieto rīsus un zivis, tomēr daudzu ēdienu pagatavošanā izmanto kokosriekstus, ananasus, mango.		
9.	Dienvīdus puslodes galvenais zvaigznājs ir Dienvīdus krusts.		
10.	Valsts moto „Vienotība dažādībā” iekalts Indonēzijas ģērbonī.		

9.1. _____

9.2. _____

9.3. _____

9.4. _____

9.5. _____

9.6. _____

9.7. _____

9.8. _____

9.9. _____

9.10. _____

Kopā par
9. uzd.:

10. uzdevums (10 punkti). Saliec teikumus nepieciešamās pieturzīmes!

1. Daniels Defo jaunlaiku reālistiskā romāna pamatlicējs mūsdienu lasītājam vislabāk ir pazīstams kā romāna „Robinsona Krūzo dzīve un brīnišķīgie piedzīvojumi” autors.
2. Angļu literatūrā viņš ir dažādu žanru piedzīvojumu romāna vēsturiskā romāna un ētiskā romāna aizsācējs bet laikabiedri viņu vairāk pazina kā nedaudz noslēpumainu skandālistu un atjautīgu publicistu.
3. Rakstnieka literārā darbība protams bija neparasti daudzveidīga.
4. Viņš rakstīja dzejoļus un romānus kā arī izdeva pamācošus traktātus publicēja presē esejas.
5. Defo publicēja aprakstus par spokiem un slaveniem laupītājiem sīki aprakstot un bagātīgi apcerot visfantastiskākās lietas.
6. Savos darbos Defo aprakstījis drausmīgo 1703 gada viesuļvētru nenotikušu vulkāna izvirdumu un ceļojumu uz Mēnesi.
7. Rakstnieks lika pamatus žurnālistikai un desmit gadu garumā izdeva laikrakstu „Franču Lietu Apskats” kas pievērsās Eiropas politiskajai dzīvei un Anglijas iekšpolitikai un kas piesaistīja ļoti daudzus lasītājus.
8. Tikai retais varbūt zināja ka avīzi Defo izdeva bez līdzstrādnieku palīdzības pats būdams gan nopietns komentētājs gan asprātīgs un nesaudzīgs pamfletists.
9. Autora valoda bija vienkārša un atturīga viņa apraksti precīzi un tieši arī varoņu jūtu un domu atklāsme bija perfekta.
10. Defo romānos cilvēka personību veido dažādi smagi pārbaudījumi un piedzīvojumi un viņa tēli ir enerģiski iemantojot dzīves labumus ar atļautiem un neatļautiem līdzekļiem.

(Pēc <http://www.liis.lv/materiāliem>)

10.1. _____

10.2. _____

10.3. _____

10.4. _____

10.5. _____

10.6. _____

10.7. _____

10.8. _____

10.9. _____

10.10. _____

Kopā par
10. uzd.:

11. uzdevums (9 punkti). Veido teikumus, ievērojot uzdevuma nosacījumus!

Iesaisti saliktā sakārtotā teikumā darbības vārda formu **jāsakārto** saistījumā ar vārdu savienojumu **ceļojumu soma!**

11.1. _____

Iesaisti saliktā pakārtotā teikumā apstākļa vārdu **daudz** saistījumā ar lietvārdu **ceļotāji!**

11.2. _____

Uzraksti vienkāršu paplašinātu teikumu, iesaistot tajā darbības vārda formu **izlasījis** tā, lai veidojas divdabja teiciens!

11.3. _____

Kopā par
11. uzd.:

Vārds, uzvārds _____**12. uzdevums (6 punkti). Izvēlies Mikum Paeglim piemērotus kursus un uzraksti viņa vārdā iesniegumu firmas direktoram, izmantojot sniegto informāciju!**

Mikum Paeglim šķiet interesanta Eiropas dienvidu valstu vēsture, ceļošana. Šogad viņš pabeigs 9. klasi, skolā apguvis angļu un krievu valodu. Fakultatīvi mācīties spāņu valodu, lai varētu sociālajos tīklos sazināties ar meiteni, kura dzīvo Barselonā. Sevis pilnveidošanai viņš vēlas izmantot vienu no firmas „Nākotnes ekskursants” (direktors Gvido Kļava) piedāvātajām iespējām. Izvēloties kursus, viņam jārēķinās ar to, ka pēdējais autobuss uz mājām atiet plkst. 21.45.

Firma „Nākotnes ekskursants” piedāvā

gīdu kursus pa Baltijas valstīm
(nodarbības otrdienās no 20.00 līdz 22.00
Ābolu ielā 11,
kursus vada Valdis Liepa)

gīdu kursus ceļojumiem uz Spāniju
(nodarbības tikai pieaugušajiem
trešdienās no 16.00 līdz 18.00
Zemīšu ielā 33,
kursus vada Viesturs Priede)

fotografēšanas kursus,
kur uzzināsiet, kā iemūžināt ainavu, portretu,
iemācīsieties fotografēt zem ūdens (silto
zemju jūrās) un naktīs
(nodarbības ceturtdienās no 17.00 līdz 19.00
Rožu ielā 55,
kursus vada Elmārs Egle)

Kursiem var pieteikties līdz 2014. gada 3. jūnijam.

I. _____

N. _____

S. _____

P. _____

Kopā par
12. uzd.:

**Kopā par
1. daļu:**

Izlasi Marko Eversa rakstu „Negribētā paradīze” un darba lapā izpildi 1.– 8. uzdevumu!

Marko Everss

Negribētā paradīze

Pirms 300 gadiem īstais Robinsons Krūzo tika izglābts no salas ieslodzījuma, kurā viņš nebūt nebija nelaimīgs. Pētniekiem izdevies rekonstruēt viņa dzīvi.

Angļu pirātu kuģa „Duke” sardzes matrozis pamanīja uguns zibsni uz neapdzīvotas salas Klusā okeāna dienvidu daļā. Nākamajā dienā kapteinis nosūtīja uz turieni bruņotu komandu. Vīri atgriezās ar diviem pārsteigumiem – laivā viņi atveda kaudzi langustu* un kādu pinkainu radījumu. Būtne, kas 1709. gada 2. februārī uzrāpās uz „Duke” klāja, pēc visa spriežot, bija cilvēks, taču izskatījās kā mežonīgs zvērs – kailām kājām un ietīnītiem kazu ādās. Viņš bija ļoti satraukts un sākumā spēja murmināt vien pusvārdos. Daniels Defo šo salinieku savā 1719. gadā izdotajā romānā nodēvēja par Robinsonu Krūzo. Taču Robinsona īstais vārds bija Aleksandrs Selkirks. Viņš bija skots, septītais dēls kāda kurpnieka ģimenē, dzimis Loverlargo ciematīņā netālu no Edinburgas. Uz vējainās Masatjeras salas, kas atrodas Huana Fernandesa arhipelāgā 650 kilometrus no Čīles, viņš bija pavadījis četrus gadus un četrus mēnešus. Viņš bija tik vientuļš, cik vien vientuļš var būt cilvēks. Grāmatā minētais Piekdienis patiesībā neeksistēja. Selkirks arī nebija cietis kuģa avārijā, kā bija noticis ar viņa līdzinieku romānā. Pēc nebeidzamiem strīdiem ar kapteini viņu vienkārši izsēdināja nekurienē, tāpēc viņam nācās bezpalīdzīgi noskatīties, kā kuģis pazūd aiz horizonta. Selkirkam atstāja vien segu, nazi, cirvi, šauteni, navigācijas instrumentus, katlu, tabaku un Bībeli. 300 gadus pēc šī notikuma zinātniekiem izdevies rast pilnīgāku priekšstatu par laiku, ko Selkirks pavadīja uz salas. Viņi apgalvo, ka noskaidrojuši, kur un kādos apstākļos viņš ir dzīvojis. Pētnieki atraduši viņam piederējušos priekšmetus. Saglabājušās liecības arī par viņa turpmāko dzīvi. Īstā Robinsona tēls nebūt nav glaimojošs, taču ļoti raksturīgs tā laika jūras klejotājiem.

Selkirks bija jūras laupītājs. Dzimis nelabvēlīgā ģimenē, viņš jau 17 gadu vecumā aizlaidās jūrā. Sirojumos pa Vidusjūru un Karību jūru viņš aplaupīja Spānijas jūras braucējus. Nebūdamas dumjš, viņš ātri uzdienējās līdz stūrmaņa pakāpei, taču viņu iegāza nesavaldīgais raksturs. Cilvēki viņu, šķiet, ne visai ieredzēja – varbūt tieši tāpēc vīrs tik stoiski izturēja salas vientuļību. 2009. gadā tika publicēti ekspedīcijas pa Selkirka pēdām rezultāti. Robinsona pētnieka Daisukes Takahaši un Skotijas Nacionālā muzeja arheologa Deivida Koldvela komanda vairāk nekā mēnesi pārmeklēja salu, kura 1966. gadā oficiāli nodēvēta Robinsona Krūzo vārdā. Tā joprojām ir nomaļa un vientuļīga vieta, un tur mīt 600 iedzīvotāji – vairākums ir langustu zvejnieki. Pa divām nebruģētām ielām pārvietojas labi ja pāris duču automašīnu, te nav neviena restorāna, neviena kroga, šad un tad pa ceļam no Galapagu salām uz Ugunszemi piestāj kruīza kuģi. Kādā ērkšķu krūmu iekļautā klajumā vulkāna nogāzē gandrīz 300 metru augstumā arheologi sāka pārmeklēt vietu, kur vajadzēja atrasties Selkirka apmetnei. Viņš nebija apmeties piekrastē, tas būtu pārāk riskanti. Viņam bija jābaidās nevis no cilvēkēdājiem kā Defo Robinsonam, bet gan no spāņiem. Tie būtu viņu nogalinājuši vai pārdevuši verdzībā. Sijājot izrakumos izcelto zemi, arheologi ieguva vistiešāko Selkirka klātbūtnes pierādījumu: 1,6 centimetrus garu stūrainu bronzas gabaliņu ar smailu galu. Metāla priekšmetam bija tāda pati forma kā cirkuļa apakšējai daļai, kas, kā zināms, bija Selkirka navigācijas instrumentu komplektā. Visticamāk, viņš cirkuli izmantojis kā darbarīku un to salauzis. Metalurģiskās pārbaudes rezultāti liecina, ka metāls varēja būt iegūts Kornvolā.

No apmetnes līdz stāvā kalna virsotnei Selkirkam bija jārāpjas vēl 300 m – tur atradās novērošanas postenis, kurā viņš uzturējās stundām ilgi. Pamanījis buras, vīrs žigli izsvēra – draugs vai ienaidnieks? Vai aizdegt signāluguni vai labāk palikt nepamanītam? Viņš redzēja vairākus kuģus, divi spāņu burinieki pat piestāja krastā. No tiem viņš laimīgi paglābās. Visgrūtākie bija pirmie astoņi mēneši. Selkirks krita depresijā. Taču kādā brīdī pirāts sāka pamazām iekārtoties. Izrādās, ka no visām okeāna salām viņam bija patrāpījusies šādai eksistencei vispiemērotākā. Drīz vien Selkirks jutās daudz labāk nekā jebkad agrāk un pēc tam. **Viņš bija ieslodzīts un pilnīgi brīvs.** Salas klimats gandrīz visu cauru gadu bija maigs un sauss, te nemājoja indīgi un bīstami zvēri, saldūdens bija pieejams straumēm. Piekrastē gulšņāja resni roņi, lagūnā mudžēja langusti un dažādas zivis, bet uz zemes zēla un plauka dažādas meža ogas, zālītes un kāds augs, kas garšoja kā kāposts. Selkirks nebija pirmais cilvēks, kurš bija šeit iekārtojies uz palikšanu. 1574. gadā spāņu pirmatklājēji te ieviesa kazas, citi kuģi atveda kaķus un žurkas, arī rutkus un pastinakus. Dzīvnieki savairojās, bet cilvēki uzturējās tikai reizumis. Selkirks pieradināja kaķus, lai tie sargātu viņu no žurkām, kas naktīs skrubinājās gar kājām. Par sporta veidu kļuva kazu dzenāšana – viņš iemanījās skriet ātrāk par tām un notriekt tās zemē. Daudzas viņš atlaida brīvībā, bet, kā vēlāk stāstīja saviem glābējiem, 500 kazas viņš nokāva gaļai un ādām un katru no tām reģistrēja piezīmju grāmatā. Komunikācijas vajadzībām Selkirks lasīja Bībeli, viņš lūdās, meditēja un dziedāja psalmus. Saviem atbrīvotājiem viņš vēlāk atzinās, ka nekad nav bijis krietnāks kristietis kā šeit. Taču viņš šauboties, vai jebkad atkal tāds būs.

Trīsdesmitgadnieka veselība bija stiprāka nekā jūrnikiem, kas viņu atrada. Puse kuģa komandas pēc mokošā ceļa no Anglijas sirga ar cingu**. Turpretī Selkirks bija sprigans kā kazlēns. Āda uz pēdām bija tā sabiezējusi, ka pa akmeņaino vulkāniskās salas virsmu viņš pārvietojās ātrāk nekā kuģa komandas suns. Apavus viņš sākumā necieta. Tāpat kā slavu.

Gandrīz trīs gadus Selkirks kuģoja pa pasauli ar pirātiem, kuri bija viņu izglābuši. Viņi devās uzbrukumos, laupīja un šantažēja, turklāt darīja to ar kroņa svētību, jo viņu upuri taču bija tēvzemes ienaidnieki. 1711. gada nogalē salinieks ar salaupīto bagātību atgriezās Anglijā. Viņš acumirkli kļuva slavens, krogos mainot savus stāstus pret dzērieniem un ēdieniem. Iespējams, ka šādi viņu iepazīna arī Daniels Defo. Tomēr cilvēku pasaule Selkirkam nepatika. Vīru vajāja ilgas pēc salas. Kāds žurnālists citēja viņa teikto: „Man tagad pieder 800 mārciņas, taču es vairs nekad nebūšu tik laimīgs kā toreiz, kad man nebija ne plika graša.” 1721. gada 12. decembrī Selkirks nomira 45 gadu vecumā. Viņš tika guldīts jūras klēpī. Tobrīd „Robinsons Krūzo” jau bija kļuvis par bestselleru, un Defo romāna slava nav mazinājusies līdz pat šodienai. Tomēr viena Selkirka mīkla nav atrisināta joprojām. No ceļojumu piezīmēm izriet, ka vientuļnieks uz Masatjeras rakstījis dienasgrāmatu. To kādā vēstulē apstiprina arī viena no viņa atraitnēm. Taču kur palikušas šīs piezīmes? Drīz pēc Selkirka nāves viņa pieraksti nokļuva Skotijas bagātākā augstmaņa – Hamiltonas hercoga – īpašumā. Kad viņa pēctečiem 19. gadsimtā savajadzējās naudu, viņi „Christie’s” izsoļu namā Londonā pārdeva gleznas un retumu kolekcijas, no kurām lielākā daļa pārgāja jaunās Vācijas impērijas īpašumā. Tāpēc pilnīgi iespējams, ka īstā Robinsona dienasgrāmata meklējama Berlīnē – kādā aizmirstā Valsts bibliotēkas plauktā.

*Langusts – liels jūras vēzis ar cietām bruņām un bez spīlēm.

**Cinga – C vitamīnu trūkums organismā, kas izraisa nespēku.

(Pēc žurnāla „Geo” materiāliem)

EKSĀMENS LATVIEŠU VALODĀ
9. KLASEI
 2014
 DARBA VĒRTĒTĀJA LAPA

VĒRTĒŠANA

LASĪŠANA un VALODAS SISTĒMAS IZPRATNE	Maksimālais punktu skaits – 56 punkti.
RAKSTĪŠANA Viedoklis (1. daļas 8. uzd.) – 9 punkti (Skatīt tabulu „Viedokļa vērtēšanas kritēriji”) Pārspriedums (2. daļa) – 25 punkti (Skatīt tabulu „Pārsprieduma vērtēšanas kritēriji”)	Maksimālais punktu skaits – 34 punkti.
RUNĀŠANA Skatīt tabulu „Runātprasmes vērtēšanas kritēriji”.	Maksimālais punktu skaits – 20 punkti.

1. daļa. Lasīšana un valodas sistēmas izpratne

Uzd.	Kritēriji	Punkti
1.	Par katru pareizi atbildi – 1 p. (1. Izmantojot informāciju par A. Selkirku, Daniels Defo sarakstījis romānu, kura galvenais varonis ir Robinsons Krūzo. 2. Viņu izsēdināja par strīdu ar kapteini. 3. Mūsdienās sala ir apdzīvota.)	3
2.	Par katru pareizi aizpildītu ailī (rakstura iezīme un atbilstošs pamatojums) – 1 p.	2
3.	Par katru nosauktu atbilstošu pazīmi – 1 p. Par katras atšķirības pierādījumu (abu personu) – 1 p.	4
4.	Par tekstam atbilstošu teikuma skaidrojumu – 1 p.	1
5.	Par katru pareizu atbildi – 1 p. (1. Piekopa veselīgu dzīvesveidu / skrēja. 2. Krogos stāstot piedzīvoto. 3. Nē, jo viņš rakstīja dienasgrāmatu / lasīja Bībeli. 4. Hamiltonas hercoga pēcteči, iespējams, to pārdeva Vācijai.)	4
6.	Par katru pareizu atbildi – 1 p. (Aizlaidās jūrā. Tika izsēdināts uz salas. Tika izglābts. Atgriezās Anglijā.)	4
7.	Par katru pareizu atbildi – 1 p. (Skolēns var izvēlēties jebkurus trīs sakāmvārdus. Ja izvēlējies vairākus, vērtē tikai pirmos trīs.)	3
8.	Skatīt tabulu „Viedokļa vērtēšanas kritēriji”. Temats ir izprasts, ja raksturota viena vai otra, vai arī abas situācijas kopā.	9
9.	Par katru pareizu atbildi – 1 p.	10
10.	Par katru teikumu, kurā precīzi saliktas pieturzīmes, – 1 p.	10

11.	Par katru pareizi izveidotu teikumu pēc uzbūves – 1 p. Par katru teikumu, kurā pareizi iesaistīts vārdu savienojums, – 1 p. Par katru teikumu bez pareizrakstības kļūdām – 1 p.	3 3 3
12.	(I.) Par pareizo kursu (<i>fotografēšana</i>) izvēli – 1 p. (N.) Par iesnieguma izvietojumu/noformējumu visā darba lapā – 1 p. (S.) Par iesnieguma saturu (adresāts (firmas vadītājs), adresants, dokumenta nosaukums, iesnieguma teksts, datums, paraksts) – 2 p. Ja saturā pieļauta 1 kļūda, nav kāda elementa – 1 p. Ja saturā pieļautas 2 un vairāk kļūdu, nav 2 un vairāk elementu – 0 p. (P.) Par pareizrakstību – 2 p. Pieļautas 1–2 ortogrāfijas un/vai interpunkcijas, un/vai stila kļūdas – 1 p. Pieļautas 3 un vairāk kļūdu – 0 p.	6

Viedokļa vērtēšanas kritēriji (9 punkti)

Kritēriji	Saturs	Stils	Ortogrāfijas kļūdas un interpunkcijas kļūdas
3	Saturs atbilst tematam. Domas izteiktas plānveidīgi un loģiski, tās ir pamatotas.	Dažādas un stilistiski iedarīgas teikumu konstrukcijas. Viegli uztverams teksts. Pieļaujama viena neprecizitāte vārdu izvēlē.	0
2	Saturs atbilst tematam. Izteiktās domas pamatotas, bet atkārtojas.	Vienveidīgi teikumi. Viena kļūda teksta uzbūvē vai divas stila kļūdas.	1–2
1	Izteikts pretrunīgs viedoklis. Domas nepamatotas vai haotiskas.	Trīs vai četras stila kļūdas.	3–4
0	Darbs neatbilst tematam. Tekstā paustā doma nav uztverama.	Piecas un vairāk stila kļūdu.	5 un vairāk

Vērtējamās stila kļūdas:

- nepamatoti atdalīti un nepareizi novietoti palīgteikumi;
- nepilnīgi, nepabeigti teikumi;
- nepareizi lietots „ka” un „kad”;
- nepamatota personas un laiku maiņa;
- šķērsuma un/vai vienojuma saikļu nemotivēts lietojums;
- saturiski neloģisks teikums;
- neloģiska vārdu secība un kļūdas sintaktisko saistījumu izveidē;
- vārdu izvēles un vārdu formu izveides kļūdas.

Pārsprieduma vērtēšanas kritēriji (25 punkti)

Kritēriji Punkti	Saturs	Teksta uzbūve (plānojums)	Valoda (pieļaujamais kļūdu skaits)		
			stils	ortogrāfija	interpunkcija
5	Temats mērķtiecīgi atklāts. Saturs pilnībā atbilst tematam. Patstāvīgi un pamatoti spriedumi. Pamatojumam izmantoti fakti. Atklāšanas rakstītāja personīgā attieksme. Spēj ieinteresēt lasītāju.	Loģiski secīgi izkārtotas daļas. Darbam mērķtiecīga virzība, loģisks plānojums, trīsdaļīga uzbūve. Ievērots dalījums rindkopās, tās ir saturiski saistītas.	1	0	1
4	Saturs atklāts atbilstoši izteiksmes stilam un uzdevuma nosacījumiem. Patstāvīgi spriedumi, nepietiekami pamatoti. Izmantotajos faktos ir nelielas neprecizitātes. Satura atklāsmē trūkst mērķtiecības.	Loģiski secīgi izkārtotas daļas. Ievērots dalījums rindkopās. Vietām nav saistījuma starp tām.	2–3	1	2
3	Temata paplašinājums vai sašaurinājums. Spriedumi veidoti kā apgalvojumi, tie netiek pamatoti, vai arī apgalvojumam trūkst loģikas. Fakti izmantoti, bet tie tekstā loģiski neiekļaujas.	Nesamērīgs daļu apjoms. Daļēji ievērots dalījums rindkopās. Vietām trūkst saistījuma starp tām.	4–5	2	3
2	Izteiktās domas frāžainas, nepamatotas. Ir vēstījums vai apraksts bez pārsprieduma elementiem. Domas atkārtotas. Viedoklis ir pretrunīgs. Faktu nav, vai arī tajos ir kļūdas.	Darbs nav plānveidīgs, vai nav dalījuma rindkopās.	6–7	3	4
1	Nepamatoti emocionāls stāstījums bez pārsprieduma elementiem. Temata vulgarizācija. Domas daļēji atbilst tematam.	Nav ievēroti tekstveides principi. Domas izteiktas haotiski.	8–9	4	5
0	Saturs neatbilst tematam.	Tekstā paustā doma nav uztverama.	10...	5...	6...

Ja darba apjoms ir mazāks par 150 vārdiem, pareizrakstības un stila kļūdas vērtē pēc šīs tabulas:

Punkti	Valoda (pieļaujamais kļūdu skaits)		
	stils	ortogrāfija	interpunkcija
3	1	0	1
2	2–3	1	2
1	4–5	2	3
0	6...	3...	4...

Vērtējamās kļūdas:

- nepamatoti atdalīti un nepareizi novietoti palīgteikumi;
- nepilnīgi, nepabeigti teikumi;
- nepareizi lietots „ka” un „kad”;
- nepamatota personas un laiku maiņa;
- šķruma un/vai vienojuma saikļu nemotivēts lietojums;
- saturiski nelogisks teikums;
- nelogiska vārdu secība un kļūdas sintaktisko saistījumu izveidē;
- vārdu izvēles un vārdu formu izveides kļūdas.

Runāprasmes vērtēšanas kritēriji (20 punkti)

Punkti	Saturs	Runas uzbūve	Vārdu krājums un stils	Izteikšanās veids*	Saziņa
4	Formulē tematu. Runa atbilst tematam. Pamato temata izvēli, pierādot tā nozīmīgumu sev vai sabiedrībai. Saturīgs (vērtīgs, bagāts) stāstījums, izmanto personīgo pieredzi. Informāciju sniedz, atklājot un pamatojot būtisko.	Skaidra un precīzi veidota runa (ievads, iztirzājums, nobeigums). Informāciju un uzskatus izklāsta secīgi, ievēro saistījumu starp daļām. Ievēro runas ilgumu.	Plašs vārdu krājums, daudzveidīga teikumu uzbūve. Ievēro valodas kultūras normas. Lieto tēmai un situācijai atbilstošu stilu. Iespējamas dažādas pārteikšanās.	Skaidra vārdu izruna. Piemērots runas ātrums. Maina balss intonācijas, lai uzsvērtu teiktā jēgu.	Izsaka savu viedokli par dzirdēto. Prot iesākt, virzīt un pabeigt saziņu. Lai atjaunotu sarunu, izmanto daudzveidīgus jautājumus. Atbild precīzi un pamatoti. Prasmīgi izmanto acu kontaktu, žestus, grimases.
3	Runa atbilst tematam. Cenšas pamatot temata izvēli, pierādot tā nozīmīgumu sev vai sabiedrībai. Saturīgs stāstījums, izmanto personīgo pieredzi.	Trūkst viena no plāna elementiem (ievada, nobeiguma). Informāciju un uzskatus izklāsta secīgi. Ievēro runas ilgumu.	Vārdu krājums atbilstošs, lai atklātu tematu, teikumu uzbūve piemērota satura atklāšanai. Lieto tēmai un situācijai atbilstošu stilu. Iespējamas dažādas valodas kļūdas.	Runā lielākoties skaidri un sadzirdami. Cenšas izmantot intonācijas un atbilstoši mērķim pielāgot runas tempu.	Cenšas izteikt viedokli par dzirdēto. Jautā, lai virzītu vai atjaunotu sarunu. Atbild precīzi, pamatoti. Prasmīgi izmanto acu kontaktu, žestus, grimases.
2	Runa atbilst tematam. Nepietiekami atklāta personīgā attieksme.	Nav ievada un nobeiguma. Mēģina informāciju un uzskatus izklāstīt secīgi. Ievēro runas ilgumu.	Vārdu krājums ierobežots. Vienkāršotas uzbūves teikumi. Lieto situācijai neatbilstošu valodas stilu. Pārsvārā ievēro valodas kultūras normas.	Vāji vai pārspīlēti izmanto balss intonācijas. Monotona runa, nepamatotas pauzes.	Ir tikai jautājumi un atbildes. Nenoturīgs kontakts ar sarunas biedru. Pārsvārā atbild, pamatojot savu viedokli. Pārtrauc sarunas biedru.
1	Temata paplašinājums vai sašaurinājums. Izklāsta faktus, idejas, bet nav pārliecināts par sacīto. Satura izklāsta izmanto vienvērtīgas frāzes.	Juceklīgi uzskaita faktus, idejas. Neievēro runas ilgumu.	Pārsvārā neilgiski vai nepabeigti teikumi. Maz ievēro valodas kultūras normas.	Iestudēta runa. Daļēji sadzirdama un saprotama runa.	Jautājumi neatspoguļo izpratni par dzirdēto. Nepamato savu viedokli. Atbild nepilnos teikumos. Pārspīlēti vai teatrāli žesti un grimases. Kontakts ar sarunas biedru parādās tikai jautājumu daļā.
0	Runa neatbilst tematam, vai skolēns neveido stāstījumu.	Spēj pateikt dažus atsevišķus teikumus vai vārdu savienojumus.	Domas nespēj formulēt teikumus.	Neskaidra un nesadzirdama runa.	Nav kontakta ar sarunas biedru. Skolēns neveido sarunu.

* Runas defektus neņem vērā.